SMZ

BARAZA LA MITIHANI LA ZANZIBAR

MTIHANI WA KUINGILIA KIDATO CHA KWANZA

133 **KISWAHILI**

MUDA: SAA 2:00 **SOLUTIONS** **JUMAPILI 20 DISEMBA 2020 mchana**

MAELEKEZO KWA WATAHINIWA

1. Mtihani huu una sehemu NNE (4) A, B, C na D.
2. Jibu maswali YOTE kutoka sehemu A, maswali MANNE (4) kutoka sehemu B, maswali MAWILI (2) kutoka sehemu C na swali MOJA (1) kutoka sehemu D
3. Andika nambari yako ya mtihani katika kila ukurasa.
4. Majibu yote yaandikwe katika nafasi zilizowekwa.
5. Majibu yote yaandikwe kwa kalamu ya buluu au nyeusi.
6. Simu za mkononi na vitu visivyoruhusiwa havitakiwi katika chumba cha mtihani.

KWA MATUMIZI YA USAHIHISHAJI TU

NAMBARI YA SWALI	ALAMA	SAINI
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
JUMLA		

maktaba.tetea.org

Find this and other free resources at: https://maktaba.tetea.org

Prepared by Maria Marco for TETEA

SEHEMU A: (Alama 15)
UFAHAMU

Soma habari hii kwa makini kisha jibu maswali yanayofuata.

Kujifunza lugha ya Kiswahili hadi kujipatia utaalamu na ujuzi si mzaha. Ni harakati na mikakati ya kuuma meno hasa. Mwanafunzi anayeweza kujifunza Kiswahili mpaka afikie kilele cha mafanikio anahitajika kuwa makini sana. Awe msikivu, mdadisi na mtafiti wa kila suala linalohusu Kiswahili. Asiwe mwenye papara, mwenye kurukia maneno bila ya kuyachunguza ili ajue kama yanayozungumzwa ni maneno sanifu au lugha ya mitaani inayozungumzwa kiholela na wapita njia wa tua tugawe.

Lugha ya Kiswahili ni lugha ya kipekee. Msemaji mzuri wa Kiswahili sio yule anayenuia kupitisha ujumbe tu, bali ni yule anayepitisha ujumbe kwa namna inayofaa ili ueleweke kikamilifu. Hii hutegemea hasa na uteuzi mzuri wa msamiati.

Aidha, matamshi safi ni muhimu sana katika mawasiliano yoyote yale ya lugha ya Kiswahili. Matamshi yaliyojaa athari ya lugha mama hutatiza mawasiliano kutokana na kupotosha maana sahihi iliyokusudiwa na mzungumzaji lakini pia huleta maudhi na kumchosha msikilizaji. Tofauti na baadhi ya lugha nyengine, matumizi ya lugha sanifu katika Kiswahili huvutia sana kutokana na uzingatiaji wa ngeli pamoja na kuwa na msamiati mpana na unaoendelea kupanuka siku baada ya siku.

Lugha ya Kiswahili ina utajiri mkubwa wa methali, nahau, misemo, mafumbo na tamathali za semi. Msemaji hodari wa Kiswahili anafahamu matumizi murua ya semi na tamathali za semi. Matumizi hayo ni pamoja na uteuzi sahihi wa semi na tamathali hizo, wakati gani atumie kutegemea na mazingira, pamoja na ujumbe anaokusudia kuuwasilisha.

1. Maswali
   a) Bainisha mambo mawili (2) yanayohitajika ili kupata utaalamu na ujuzi wa lugha ya Kiswahili.

Jambo la kwanza ni kuwa msikivu, mdadisi na mtafiti wa masuala yote yanayohusu lugha ya Kiswahili. Jambo la pili ni kuepuka papara kwa kuchunguza maneno ili kutofautisha lugha sanifu na lugha ya mitaani.

b) Msemaji mzuri wa lugha ya Kiswahili ana sifa gani?

Msemaji mzuri wa Kiswahili ni yule anayechagua msamiati unaofaa na kuwasilisha ujumbe kwa namna inayoeleweka kikamilifu kwa msikilizaji.

c) Matamshi yaliyojaa athari ya lugha mama yana athari gani katika mawasiliano?

Matamshi yaliyojaa athari ya lugha mama hutatiza mawasiliano kwa kupotosha maana sahihi na huleta maudhi pamoja na kumchosha msikilizaji.

d) Eleza faida ya matumizi ya lugha sanifu ya Kiswahili katika mawasiliano.

Matumizi ya lugha sanifu huvutia, huleta mawasiliano yaliyo wazi, sahihi na husaidia kudumisha uzingatiaji wa ngeli na msamiati sahihi wa lugha.

e) Ni yepi matumizi mazuri ya methali na misemo ya Kiswahili?

Matumizi mazuri ni kuchagua methali au msemo unaofaa kulingana na ujumbe unaotolewa, mazingira na wakati wa mawasiliano.

2. Fupisha habari uliyoisoma hapo juu kwa maneno yasiyozidi arubaini (40).

Kujifunza Kiswahili kunahitaji umakini, utafiti, matamshi safi na matumizi ya lugha sanifu pamoja na matumizi sahihi ya methali na misemo ili kuwasiliana vyema.

SEHEMU B: (Alama 40)
SARUFI NA MATUMIZI YA LUGHA

3. a) Tunga sentensi kwa kutumia miundo ifuatayo.
i. T + H + N

Anasoma kwa bidii darasani.

ii. N + V + T + E

Mtoto anakula chakula mezani.

iii. E + N + TS + TS + T + E

Leo wanafunzi wote wanajifunza kwa makini darasani.

b) Andika sentensi zifuatazo katika hali ya umoja.
i. Vyumba hivi vya madarasa ni vidogo.

Chumba hiki cha darasa ni kidogo.

ii. Hizi ndizo siku tulizokuwa tukizisubiri kwa hamu.

Hii ndiyo siku tuliyokuwa tukiisubiri kwa hamu.

4. a) Tunga tungo yenye vipashio vifuatavyo kwa kutumia kiunganishi kilichomo ndani ya mabano.
i. Kirai na kirai (na)

Katikati ya msitu na mlima mrefu.

ii. Kitenzi na kitenzi (kisha)

Alisoma kisha akafaulu.

iii. Sentensi na sentensi (pia)

Alifika mapema pia alikamilisha kazi.

iv. Nomino na nomino (au)

Chai au kahawa.

b) Kwa kutumia mifano eleza maana ya istilahi zifuatazo.
i. Vihusishi

Vihusishi ni maneno yanayoonesha uhusiano wa mahali, mfano juu ya meza.

ii. Vihisishi

Vihisishi ni maneno yanayoonesha hisia, mfano lo! au ah!

5. a) Andika neno lisilohusiana na mengine katika makundi yafuatayo.
   i. Nyama, samaki, pweza, kome

Nyama.

ii. Machungwa, mashelisheli, chenza, mabalungi

Mashelisheli.

iii. Tanzania, Kenya, Ujerumani, Kiingereza

Kiingereza.

b) Taja sifa mbili (2) za ufupisho wa habari.

Ufupisho huwa mfupi na hujikita katika mawazo muhimu pekee.

6. a) Andika maneno yafuatayo kwa nambari.
   i. Elfu tisa mia tisa na tisa.

9,909

ii. Laki nane, elfu sita na mia saba.

806,700

iii. Milioni kumi na tatu, laki moja na mia moja.

13,100,100

b) Tafsiri sentensi zifuatazo kwa lugha ya Kiingereza.
i. Mungu wangu! Nimesahau kuandika jina langu.

My God! I have forgotten to write my name.

ii. Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar ina Wizara kumi na saba.

The Revolutionary Government of Zanzibar has seventeen ministries.

7. a) Eleza aina tatu (3) za washiriki wa mdahalo.

Washiriki ni msimamizi wa mdahalo, wazungumzaji wanaotoa hoja, na wasikilizaji au wachangiaji wa mjadala.

b) Taja dhima mbili (2) za mdahalo.

Mdahalo husaidia kubadilishana mawazo na kujenga uelewa wa pamoja kuhusu mada fulani.

SEHEMU C: (Alama 30)
FASIHI

8. Tunga beti tano (5) za ngonjera inayohusu jambo lolote lenye faida kwa jamii yako.

Elimu ni msingi, twendeni tusome,
Tuache uvivu, akili tuchome,
Tujenge taifa, kwa juhudi njema.

Tupinge maovu, rushwa na dhuluma,
Haki itawale, amani idumu,
Umoja wetu ni nguzo imara.

Kazi halali, ijenge maisha,
Tuache tamaa, tushikamane,
Maendeleo yatufikie sote.

9. a) Eleza maana ya istilahi zifuatazo za kifasihi.
i. Utenzi

Utenzi ni shairi refu la masimulizi lenye beti nyingi.

ii. Fasihi

Fasihi ni sanaa ya kutumia lugha kuwasilisha mawazo na hisia.

iii. Kibwagizo

Kibwagizo ni mstari unaojirudia katika wimbo au shairi.

b) Eleza maana ya methali zifuatazo.
i. Mvumilivu hula mbivu.

Mwenye subira hupata mafanikio.

ii. Kikulacho ki nguoni mwako.

Madhara ya mtu hutokana na watu wa karibu.

10. Eleza tofauti tano (5) kati ya mashairi na tamthiliya.

Mashairi hutumia vina na mizani wakati tamthiliya hutumia mazungumzo. Mashairi husomwa au kuimbwa, tamthiliya huigizwa. Mashairi ni mafupi ilhali tamthiliya ni ndefu. Mashairi hutumia lugha ya kifani zaidi. Tamthiliya huonesha vitendo kwa jukwaani.

SEHEMU D: (Alama 15)
UTUNGAJI

11. Tunga Insha ya maneno kati ya 120–130 kuhusu “Athari za uvunjaji wa amani katika nchi yetu”.

Uvunjaji wa amani husababisha athari kubwa kwa maendeleo ya nchi. Biashara husimama, uchumi hushuka na wananchi huishi kwa hofu. Vifo, uharibifu wa mali na kukosekana kwa huduma muhimu hutokea. Amani ikikosekana, elimu na afya huathirika vibaya. Ni wajibu wa wananchi na serikali kulinda amani kwa kuheshimu sheria na kushirikiana ili kuleta maendeleo endelevu.

12. Andika mdahalo wenye hoja nne (4) ukitetea mada inayosema, “Matumizi ya simu za mkononi kwa wanafunzi yanaleta hasara zaidi kuliko faida”.

Matumizi ya simu huwapotezea wanafunzi muda wa masomo. Pia husababisha utovu wa nidhamu na utegemezi. Aidha, simu huathiri afya ya macho na akili. Hivyo, hasara zake kwa wanafunzi ni kubwa kuliko faida zake.